

جمهوری آذربایجان و رژیم اشغالگر قدس

صمد رفعت نژاد

علی رضا تنهایی

عباس ملکی

بهار ۱۳۹۴

www.ketab.ir

موشناسه	رفعت نژاد، صمد، ۱۳۵۹-
عنوان و نام پدیدآور	جمهوری آذربایجان و رژیم اشغالگر قدس
مشخصات نشر	تهران: دانشکده علوم و فنون فارابی، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	ذ. ۱۳۵ ص: مصور، جدول، نمودار.
شابک	۹۷۸-۶۰۰۷۳۷۶-۰۳-۴
قیمت	۸۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی: فیبای مختصر	
یادداشت	فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: http:// opac.nlai.ir قابل دسترسی است.
یادداشت	کتابنامه
شناسه افزوده	ملکی، عباس، ۱۳۵۹-
شناسه افزوده	تنهایی، علیرضا، ۱۳۵۹-
شناسه افزوده	دانشکده علوم و فنون فارابی
شماره کتابشناسی ملی:	۲۸۰۲۴۸۹

انتشارات دانشکده علوم و فنون فارابی

نام کتاب: جمهوری آذربایجان و رژیم اشغالگر قدس
تدوین: صمد رفعت نژاد- علیرضا تنهایی- عباس ملکی
ویراستار علمی: مصطفی ساوه درودی - ابراهیم خلیلی
مدیرمسئول: علی افضلی

ویراستار ادبی: حسین حجت الاسلامی

صفحه آرا: حسین حجت الاسلامی

طرح جلد: حسین باقری

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول بهار ۱۳۹۴

کلیه حقوق اعم از چاپ، تکثیر و نسخه برداری برای ناشر محفوظ است. (نقل مطالب با ذکر مآخذ بلامانع است).

تلفن ناشر: ۲۹۹۲۶۵۸ صندوق پستی: ۴۵۷۳-۱۹۳۹۵

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۵
فصل اول: مفهوم‌شناسی و مروری بر نظریات علمی.....	۱۳
ژئواکونومیک.....	۱۳
ژئوپلیتیک.....	۱۳
ژئواستراتژیک.....	۱۴
نظریه وابستگی متقابل.....	۱۴
نظریه همگرایی.....	۱۵
نظریه خاورمیانه جدید شیمون پرز.....	۱۶
راهبرد اتحاد پیرامونی.....	۱۷
فصل دوم: رژیم اشغالگر قدس؛ تاریخچه، سیاست‌ها و اهداف.....	۱۸
تاریخچه.....	۱۹
وضعیت اجتماعی.....	۲۱
شکاف نژادی.....	۲۳
شکاف قومی طبقاتی.....	۲۳
شکاف مذهبیون - سکولارها.....	۲۵
اختلاف راستی‌ها و چپی‌ها.....	۲۶
وضعیت اقتصادی.....	۲۷
وضعیت سیاسی.....	۲۸
نظام سیاسی.....	۲۸
سازمان‌های اطلاعاتی رژیم اشغالگر قدس.....	۳۰
امان.....	۳۱
اطلاعات نیروی زمینی.....	۳۱
اطلاعات نیروی هوایی.....	۳۲
اطلاعات نیروی دریایی.....	۳۲
سازمان اطلاعات و عملیات ویژه (موساد).....	۳۳

سیاست خارجی	۳۵
اولویت‌های منطقه‌ای رژیم اشغالگر قدس	۳۸
رژیم اشغالگر قدس و ترکیه	۳۸
رژیم اشغالگر قدس و اقلیم کردستان عراق	۴۲
رژیم اشغالگر قدس و جمهوری آذربایجان	۴۶
فصل سوم: جمهوری آذربایجان؛ تاریخچه، سیاست‌ها و اهداف	۵۱
تاریخچه	۵۱
وضعیت اجتماعی	۵۵
وضعیت اقتصادی	۵۷
وضعیت سیاسی	۵۹
نظام سیاسی	۵۹
سازمان اطلاعاتی جمهوری آذربایجان	۶۳
اداره کل اطلاعات خارجی	۶۵
اداره کل اطلاعات	۶۶
بخش تجزیه و تحلیل، جمع‌آوری، آمار و اطلاع‌رسانی	۶۶
معاونت تجسس خارجی (ضد جاسوسی و جمع‌آوری خارجی)	۶۶
سیاست خارجی	۶۷
اولویت‌های منطقه‌ای و فرا منطقه‌ای جمهوری آذربایجان	۶۹
جمهوری آذربایجان و ترکیه	۶۹
جمهوری آذربایجان و آمریکا	۷۳
جمهوری آذربایجان و اتحادیه اروپا	۷۹
جمهوری آذربایجان و رژیم اشغالگر قدس	۸۲
اهداف مجمع بین‌المللی رژیم اشغالگر قدس - آذربایجان	۸۴
اهداف رسمی و آشکار	۸۴
اهداف غیر آشکار و اعلام‌نشده	۸۵

فصل چهارم: بسترهای اجتماعی جمهوری آذربایجان برای حضور رژیم اشغالگر

قدس ۸۷

۸۷ یهودیان جمهوری آذربایجان

۹۰ فعالیت اقلیت‌های دینی و فکری از جمله بهائیت

۹۱ فقر و بیکاری و پایین بودن سطح رفاه مردم

۹۲ تنوع قومیتی

۹۴ مطبوعات و خبرگزاری‌های وابسته به رژیم اشغالگر قدس

۹۵ وجود نخبگان متمایل به غرب

۹۶ ضعیف بودن فرهنگ و شعار یهودستیزی

۹۶ اشتراکات مذهبی، فرهنگی و تاریخی آذری‌ها با ایرانی‌ها

۹۷ دوری از اندیشه و آرمان‌های اصل اسلامی

۹۸ تمایل آذری‌ها به رفاه و مدرنیته تبلیغی غرب

۹۹ محدود بودن فعالیت گروه‌های اسلامی

۱۰۰ فراهم بودن زمینه‌های فساد دولتی و اجتماعی (ناهنجاری فرهنگی)

۱۰۱ فعالیت گروه‌های تجزیه‌طلب و ضد ایرانی آذری (پان‌آدریسم) با آرمان آذربایجان بزرگ

فصل پنجم: بسترهای سیاسی جمهوری آذربایجان برای حضور رژیم اشغالگر

قدس ۱۰۳

۱۰۳ نظام سیاسی جمهوری آذربایجان با حاکمیت اندیشه‌های سکولاریستی

۱۰۵ احتیاج مبرم آذری‌ها به ائتلاف

۱۰۵ جلب سرمایه‌گذاری خارجی برای تقویت زیرساخت‌های اقتصادی و کشاورزی

۱۰۷ ژئوپلیتیک خاص جمهوری آذربایجان

۱۰۹ نیاز به لابی رژیم اشغالگر قدس در مقابله لابی ارامنه

۱۱۰ مرز مشترک جمهوری آذربایجان با ایران

۱۱۱ قرار داشتن جمهوری آذربایجان در ژئوپلیتیک راهبرد اتحاد پیرامونی رژیم اشغالگر قدس

۱۱۲ ذخایر انرژی مناسب و قابل دسترسی

۱۱۳ جمهوری آذربایجان به عنوان سرحد تنازع غرب و روسیه در ژئوپلیتیک منطقه‌ای و قفقاز

- ۱۱۴..... امکان بهره‌برداری سیاسی به‌عنوان یک کشور مسلمان با اکثریت شیعه
- ۱۱۵..... اندیشه حاکمان آذری برای کسب وجهه و مشروعیت مناسب منطقه‌ای و بین‌المللی
- ۱۱۶..... مساعد بودن جمهوری آذربایجان برای فعالیت شرکت‌های چندملیتی و صهیونیستی
- ۱۱۷..... نیاز به رژیم اشغالگر قدس به‌عنوان دروازه ورود به غرب به‌ویژه آمریکا و ناتو
- ۱۱۸..... جمهوری آذربایجان محملی مناسب برای بازیابی جایگاه منطقه‌ای رژیم اشغالگر قدس
- ۱۱۹..... حضور ترکیه و نقش تسهیل‌کنندگی برای تحکیم روابط آذربایجان با رژیم اشغالگر قدس
- ۱۲۰..... جمهوری آذربایجان به‌عنوان دروازه ورود به قفقاز و آسیای میانه
- ۱۲۲..... فصل ششم: نتیجه‌گیری و پیشنهادها**
- ۱۲۴..... پیشنهادها
- ۱۲۶..... منابع و مآخذ

پیشگفتار

بدون تردید برای هر کشور و نظام سیاسی آن شناخت دقیق و واقع‌بینانه عواملی که موجودیت، امنیت و منافع حیاتی آن را تهدید می‌کند از اولویت اساسی برخوردار است زیرا این‌گونه تهدیدات به‌راحتی می‌توانند در راه حرکت عمومی و مسیر پیشرفت و توسعه یک جامعه، موانع جدی ایجاد نموده یا موجودیت و هویت ملی یک کشور را به مخاطره اندازند. در نتیجه برای کسب آمادگی متناسب و متعادل برای مقابله با هر تهدیدی نخست باید ماهیت، ابعاد و پیامدهای آن را با وضوح و دقت بیشتر شناسایی کرد تا از هرز روی منابع ارزشمند خود از یک‌سو و غافلگیری و صدمه پذیری خویش از سوی دیگر جلوگیری به عمل آورد. جمهوری اسلامی به‌عنوان یک قدرت منطقه‌ای در منطقه قفقاز جنوبی به‌عنوان محیط امنیتی پیرامونی خود، از شرایط ویژه‌ای در تعاملات بین‌المللی برخوردار است و هرگونه افزایش سطح تأثیرگذاری و نفوذ کشورهای فرا منطقه‌ای را با دقت و حساسیت مدنظر دارد این مسئله ناشی از آن است که هرگونه همکاری سیاسی-اقتصادی کشورهای منطقه‌ای قفقاز جنوبی با کشورهای و اگر با سیاست‌گذاری‌های امنیتی- راهبردی جمهوری اسلامی ایران می‌تواند در راستای کاهش سطح تأثیرگذاری مثبت و تهدیدی برای امنیت ملی ایران تلقی گردد. تغییر ژئوپلیتیک محیط پیرامونی ج.ا.ا بعد از جنگ سرد (فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی) و استقلال جمهوری آذربایجان، این کشور که دارای موقعیت ژئوپلیتیک و ژئواستراتژیک ممتازی است؛ مورد توجه سیاسی، امنیتی و اقتصادی بازیگران فرا منطقه‌ای و متعارض با ج.ا.ا

از جمله رژیم اشغالگر قدس قرار گرفت. جمهوری آذربایجان نیز به خاطر مشکلات اقتصادی، سیاسی و توسعه‌ای خود، بهره‌گیری از توانایی‌های رژیم اشغالگر قدس را در راستای منافع خود مفید قلمداد نمود؛ در واقع سیاست خارجی رژیم اشغالگر قدس در قبال جمهوری آذربایجان را باید در تداوم سیاست راهبرد پیرامونی (راهبرد بن گوریون) مبنی بر پیگیری اتحادهای منطقه‌ای در حلقه دوم همسایگان غیر عرب و طرح خاورمیانه‌ای شیمون پرز (خاورمیانه جدید) دانست. از سوی دیگر حاکمان جمهوری آذربایجان، این رژیم را به عنوان دروازه ورود به غرب و به خصوص آمریکا قلمداد نموده و به رغم نارضایتی روسیه و ایران در برقراری روابط دیپلماتی با این رژیم، بسیار سریع عمل نمودند. رژیم اشغالگر قدس از حضورش در جمهوری آذربایجان اهداف و سیاست‌های خاصی را تعقیب می‌نماید که از آن جمله می‌توان به خروج از انزوای سیاسی در خاورمیانه، خارج شدن از اتهام تقابل با کشورهای اسلامی، مبارزه با رشد اسلام‌گرایی، دستیابی به منابع نفتی و گازی و نفوذ اقتصادی و فرهنگی و نزدیکی به مرزهای ج.ا.ا اشاره نمود. این رژیم تلاش دارد تا بانفوذ هر چه بیشتر در جمهوری آذربایجان، نگرانی‌های امنیتی خود را به جدار مرزهای ایران منتقل نماید و با استفاده از اقداماتی مانند ایجاد پایگاه‌های استراق سمع در مرزهای ایران، انجام فعالیت‌های جاسوسی و استفاده از زمینه‌ها و تمهیدات موجود برای انجام اقدامات اطلاعاتی و تروریستی در ج.ا.ا، آسیب‌پذیری ایران را افزایش داده و به همان نسبت، دغدغه‌های امنیتی خود را در قبال ایران کاهش دهد، قرار گرفتن جمهوری آذربایجان در محیط امنیتی جمهوری اسلامی ایران و همگرایی با رژیم اشغالگر قدس که تعارضات شدید هویتی-ایدئولوژیکی با ج.ا.ا است. حضور و گسترش نفوذ این رژیم در ابعاد اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و نظامی-امنیتی موجب کاهش نفوذ و تأثیرگذاری جمهوری اسلامی ایران در این کشور شده و فضای لازم را برای تأمین اهداف سیاسی و امنیتی رژیم اشغالگر قدس در قبال ج.ا.ا به عنوان مهم‌ترین دشمن راهبردی آن رژیم فراهم نموده است. با این توضیح می‌توان گفت جمهوری آذربایجان واجد جذابیت‌هایی برای رژیم اشغالگر قدس به منظور پیگیری سیاست‌های منطقه‌ای این رژیم است که مؤلف در

درصدد تبیین و بررسی جذابیت‌های سیاسی- اجتماعی جمهوری آذربایجان برای رژیم اشغالگر در این کتاب است.

با توجه به قابلیت‌های دسترسی و برقراری ارتباط، یقیناً منطقه قفقاز جنوبی (به‌خصوص کشور جمهوری آذربایجان) می‌تواند در بین مناطق چهارگانه پیرامون ج.ا.ا. از بهترین بسترها و ظرفیت‌ها برای حضور رژیم اشغالگر قدس برخوردار باشد. به همین دلیل این رژیم بدون از دست دادن فرصت و با تعریف اهداف مناسب در راستای سیاست خارجی‌اش، از همان ابتدای استقلال کشورهای این منطقه سعی در برقراری ارتباط در زمینه‌های مختلف با آنان نموده است. از این‌رو فهم الزامات و مقتضیات محیط امنیتی ایران در منطقه قفقاز جنوبی به‌ویژه جمهوری آذربایجان تأثیر مستقیمی در رویکردهای منطقه‌ای ما خواهد داشت.

بنابراین ضروری است ظرفیت‌های کشور جمهوری آذربایجان که بسترساز اقدام اطلاعاتی رژیم اشغالگر قدس علیه جمهوری اسلامی است مورد بررسی قرار گیرد؛ زیرا غفلت از این موضوع موجب آسیب‌پذیری و از دست رفتن فرصت برای مواجهه با تهدید رژیم اشغالگر قدس از ناحیه جمهوری آذربایجان علیه کشورمان می‌گردد. در این تحقیق به‌منظور تحدید موضوع محقق صرفاً به بررسی ظرفیت‌های سیاسی و اجتماعی جمهوری آذربایجان برای اقدام اطلاعاتی رژیم اشغالگر قدس می‌پردازد؛ بنابراین به‌طور اختصار، مهم‌ترین دلایل موجود برای بررسی این تحقیق در قالب اهمیت و ضرورت پرداختن به آن عبارت‌اند از:

- ۱- موقعیت ژئوپلیتیکی و ژئواکونومیکی جمهوری آذربایجان.
- ۲- همسایگی ج.ا.ا. با جمهوری آذربایجان.
- ۳- حضور فعال کشورهای فرا منطقه‌ای متعارض با ج.ا.ا. در این کشور.
- ۴- اولویت یافتن برقراری ارتباط با دولت‌های غربی و رژیم اشغالگر قدس در سیاست خارجی جمهوری آذربایجان.
- ۵- قراردادهای همکاری‌های امنیتی جمهوری آذربایجان با رژیم اشغالگر قدس.
- ۶- حضور شرکت‌های چندملیتی و نیروهای امنیتی رژیم اشغالگر قدس در پوشش فعالیت‌های اقتصادی در آذربایجان.

۷- وجود مصداق‌هایی از اقدام رژیم اشغالگر قدس علیه امنیت ملی کشورمان از منطقه فوق.

www.ketab.ir